

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00002&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00002. Тривала лихоманка у дорослих

Автор: Editors

Редактори оригінального тексту: -

Дата останнього оновлення: 2018-02-19

Основні положення

- Тривала лихоманка у дорослих - це лихоманка, тривалістю більше 3 тижнів, з періодичним підйомом температури вище 38°C, причини якої не вдається виявити під час рутинного обстеження.
- Перед тим як призначати велику кількість обстежень, необхідно виключити найбільш поширені захворювання (пневмонію, синусит, інфекцію сечовивідних шляхів).
- Терміновість обстежень залежить від загального стану пацієнта, факторів ризику (імуносупресія) та місцевих симптомів.
- Перед повторними аналізами потрібно ще раз зібрати анамнез та провести клінічний огляд.
- Остаточними діагнозами є: інфекція (приблизно у 35 % пацієнтів), злоскісне пухлинне захворювання (20%), колагеноз (15%) та інші захворювання (15 %).
- Приблизно у 15% пацієнтів причина лихоманки залишається невідомою.

Алгоритм діагностики

1. Перед подальшим обстеженням необхідно виключити наступні поширені хвороби:

- Пневмонію (рентгенографія органів грудної клітки (ОГК), аускультация)
    - Рентгенографія ОГК також дозволяє виявити туберкульоз, саркоїдоз, альвеоліт, інфаркт та новоутворення легень.
  - Інфекцію сечовивідних шляхів (загальний аналіз та посів сечі)
    - Аналіз сечі дозволяє виявити епідемічну нефропатію, нефрити іншого генезу, пухлини нирок.
  - Верхньощелеповий синусит (ультразвукове або рентгенологічне дослідження).
2. Важливі питання при зборі анамнезу:
- Частота (згідно вимірювання!) і тривалість лихоманки
  - Поїздки, місце (країна) народження, проживання
  - Перенесені захворювання, особливо туберкульоз, патологія клапанів серця
  - Незахищені статеві контакти, внутрішньовенне введення наркотичних речовин
  - Стоматологічні втручання протягом останніх місяців
  - Ревматичні хвороби у близьких родичів
  - Медикаментозне лікування, в тому числі безрецептурними препаратами
  - Вживання алкоголю
  - Куріння, негативний вплив підвищеної вологості у будинках
[настанова 000911] Оцінка впливу в будівлях...
  - Ретельний огляд систем органів на наявність симптомів:
    - Артралгії, болі, симптоми з боку ШКТ, біль у горлі та в ділянці шиї, висипання на шкірі, симптоми ішемії в кінцівках
3. Результати клінічного огляду
- Збільшення лімфатичних вузлів
  - Стан зубів
  - Серцеві шуми
  - Патологічні дані при аускультатії легень
  - Пальпація живота для виявлення болючості та об'ємних утворень
  - Стан шкіри тулуба і кінцівок

4. Діагностичні ознаки та можлива етіологія

- Див. таблицю [табл. |Т1].

5. Аналізи

- Першочергові дослідження
  - Загальний аналіз і посів сечі
  - СРБ і ШОЕ
  - Загальний аналіз крові
  - АЛТ, ЛФ
  - Посів мазка із зіву
  - Аналіз на ВІЛ
  - Аналізи на антинуклеарні антитіла, ревматоїдний фактор і антитіла до циклічного цитрулінового пептиду (АЦЦП-антитіла) можна зробити вже на даному етапі
  - Як варіант - зразок сироватки заморожується для подальшого серологічного дослідження
  - ЕКГ
  - Рентгенографія органів грудної клітки
  - Ультразвукове або рентгенологічне дослідження пазух верхньої щелепи
- Другорядні дослідження
  - Аналізи на антитіла, що визначають відповідно до анамнезу і симптомів
    - Наприклад Для виявлення єрсиніозів, туляремії, *Borrelia burgdorferi*, епідемічної нефропатії, карельської лихоманки, мононуклеозу, гепатитів (для діагностики див. настанова 00216 [Вірусний гепатит])
    - Аналізи на антинуклеарні антитіла, ревматоїдний фактор та АЦЦП-антитіла у випадку, якщо не були проведені на первинному етапі
  - Аналізи на гормони щитоподібної залози
  - Бактеріологічний посів крові
  - Посів калу або поєднання аналізу ПЛР на визначення збудників кишкових інфекцій та посіву калу

- Ультразвукове дослідження органів черевної порожнини
  - Пункція кісткового мозку
6. Перед тим як продовжити обстеження, необхідно визначитися з тактикою
- Див. таблицю [табл. T2].
7. Перегляньте список причин лихоманки на предмет того, що ви могли пропустити.

Таблиця T1. Тривала лихоманка у дорослих - діагностичні ознаки

Ознака	Можливі причини ¹⁾
Показники інфекційного процесу (ШОЕ, С-реактивний білок) в межах норми	Синдром хронічної втоми, незначний підйом температури після інфекційного захворювання, медикаментозна лихоманка, самостійно індукована лихоманка
Вже пролікована вірусна чи бактеріальна інфекція	Незначне "вегетативне" підвищення температури після інфекційного захворювання тривалістю до 1-2 місяців є функціональним розладом ("термостатичне підвищення температури"). Система терморегуляції тимчасово "перезавантажується" під дією гарячки, і температура тіла залишається підвищеною. Розвитку такого стану можуть сприяти стрес і втома.
Еритема	Медикаментозна лихоманка, васкуліт
Біль у горлі або шиї	Підгострий тиреоїдит [настанова 00511 Підгострий тиреоїдит], заглиблений абсцес*, мононуклеоз [настанова 00014 Мононуклеоз]
Сплутана свідомість	У людей похилого віку сплутаність свідомості пов'язана з самою лихоманкою; у молодих осіб слід пам'ятати про енцефаліт* [настанова 00774 Енцефаліт] та будь-яку іншу септичну інфекцію* [настанова 00005 Сепсис]
Діагностований дефект клапану або шум, що на його вказує	Ендокардит* [настанова 00963 Інфекційний ендокардит]
Симптоми з боку ШКТ	Хвороба Крона [настанова 00194 Виразковий коліт], виразковий коліт, периапендикулярний абсцес*, інші абсцеси черевної порожнини*, єрсиніоз [настанова 00035 Єрсиніоз]
Втрата ваги й рецидивуюча лихоманка	Злоякісні новоутворення; ВІЛ та інші хронічні інфекції
Патологічні результати аналізу сечі	ІСВШ, епідемічний нефрит* [настанова 00036 Епідемічна нефропатія (Е...)], нефрит іншого генезу, злоякісна пухлина нирок, ендокардит
Лихоманка після повернення з поїздки	Див. [настанова 00044 Лихоманка в осіб, які по...]. Необхідно пам'ятати про можливість малярії.
1. Діагностика захворювань, які помічені зірочкою, повинна проводитися негайно.	

Ознака	Можливі причини ¹⁾
Фермер	"Легеня фермера"* [настанова 00137] Алергічний альвеоліт
Укус комара, який нагноївся або виразка	Туляремія [настанова 00030] Туляремія
Лімфатичні вузли, які пальпуються	Мононуклеоз [настанова 00014] Мононуклеоз, лімфома [настанова 00329] Лімфоми
Психотропні препарати	Злоякісний нейролептичний синдром*, серотоніновий синдром* [настанова 00724] Злоякісний нейролептични...
Тривалий прийом антибактеріальних препаратів	Медикаментозна лихоманка, <i>Clostridium difficile</i>
Пацієнт з імуносупресією	Див. [настанова 00003] Інфекції у пацієнтів з і...
Головний біль	Скроневий артеріїт* [настанова 00789] Скроневий (гігантоклітин...)
Міалгія	Ревматична поліміалгія [настанова 01095] Ревматична поліміалгія (може сама по собі бути причиною лихоманки)
Біль у кістках	Мієлома [настанова 00325] Множинна мієлома (ММ), метастази
Біль у спині	Анкілозуючий спондиліт, деякі інфекції
Біль у спині при постукуванні	Вогнище інфекції
Рецидивуюча лихоманка	Ендокардит, глибокі вогнища інфекції*
Невідповідність між анамнезом та результатами обстеження	Самостійно спричинена лихоманка
1. Діагностика захворювань, які помічені зірочкою, повинна проводитися негайно.	

Таблиця Т2. Діагностична тактика при тривалій лихоманці

Правильно	Неправильно
Повторний збір анамнезу.	Повторні лабораторні і рентгенологічні дослідження
Повторне фізикальне обстеження (очі, носоглотка, пальцеве дослідження прямої кишки, аускультация).	Початок медикаментозної терапії або збільшення дозування
Повторний аналіз записів в медичній карті пацієнта.	Пропозиція хірургічного втручання
Під час подальшого обстеження необхідно зосередитися на даних, виявлених під час збору анамнезу і фізикального обстеження.	
Організація консультації.	
Виділіть час, щоб обдумати клінічний випадок.	

Правильно	Неправильно
Атипова картина звичайних хвороб більш ймовірна, ніж типова картина рідкісних захворювань.	

Причини тривалої лихоманки

- Туберкульоз (будь-якого органу)
- Інфекційні захворювання
  - Синусит
  - Інфекція сечовивідних шляхів
  - Внутрішньочеревні інфекції (холецистит, апендицит, абсцеси)
  - Перианальний абсцес
  - Абсцеси грудної порожнини (легень, середостіння)
  - Бронхоектази
  - Сальмонельоз, шигельоз
  - Остеомієліт
  - Мононуклеоз
  - Аденовірусні, цитомегаловірусні, інфекції, викликані вірусом Коксакі
  - Гепатит
  - ВІЛ
  - Хламідійні інфекції (пситтакоз, орнітоз)
  - Токсоплазмоз
  - Хвороба Лайма
  - Туляремія
  - Малярія
- Ендокардит
- Інфекції, пов'язані з імплантованими в організм сторонніми предметами
  - Канюля, як вогнище інфекції
  - Інфікування судинного протезу
  - Інфікування ендопротезу
- Доброякісне підвищення температури після інфекційного захворювання [настанова 00787] [Втома]
- Синдром хронічної втоми [настанова 00787] [Втома]

- Саркоїдоз [настанова L00135 |Саркоїдоз]
- Міксома передсердя
- Підгострий тиреоїдит [настанова L00511 |Підгострий тиреоїдит]
- Гіпертиреозидизм [настанова L00513 |Hyperthyroidism]
- Гематологічні захворювання [настанова L00328 |Гострі лейкози у доросли...]
- Спадкові синдроми з періодичною лихоманкою
- Посттравматичне пошкодження тканин та гематома
- Судинний тромбоз [настанова L00108 |Тромбоз глибоких вен], легенева емболія [настанова L00085 |Тромбоемболія легеневої ...]
- Вузлова еритема [настанова L00290 |Вузлувата еритема]
- Медикаментозна лихоманка
- Злоякісний нейролептичний синдром, серотоніновий синдром [настанова L00724 |Злоякісний нейролептични...]
- Алергічний альвеоліт [настанова L00137 |Алергічний альвеоліт]
  - “Легеня фермера”
- Хвороби сполучної тканини
  - Ревматична поліміалгія [настанова L01095 |Ревматична поліміалгія], скроневий артеріїт [настанова L00789 |Скроневий (гігантоклітин...)]
  - Анкілозуючий спондиліт [настанова L00443 |Анкілозивний спондиліт т...]
  - Ревматоїдний артрит [настанова L00456 |Rheumatoid arthritis]
  - Системний червоний вовчак (СЧВ) [настанова L00446 |Системний червоний вовча...]
  - Хвороба Стілла у дорослих
  - Ревматична лихоманка
  - Васкуліти [настанова L00449 |Васкуліти]
    - Вузликівий періартеріїт
    - Гранулематоз Вегенера
- Запальні захворювання кишківника [настанова L00194 |Виразковий коліт]
  - Хвороба Крона
  - Виразковий коліт
- Цироз печінки [настанова L00215 |Цироз печінки], алкогольний гепатит
- Злоякісні пухлини

- Лейкемія [настанова 00328 |Гострі лейкози у доросли...]
[настанова 00321 |Хронічний мієлоцитарний ...]
[настанова 00320 |Хронічний лімфоцитарний ...]
  - Рак підшлункової залози і жовчних протоків
[настанова 00211 |Карцинома підшлункової з...]
  - Карцинома нирок (гіпернефрома) [настанова 00248 |Рак сечового міхура]
  - Саркоми [настанова 00335 |Саркоми]
  - Лімфоми [настанова 00329 |Лімфоми]
  - Метастази (карцинома нирок, меланома, саркома)
- Самостійно спричинена лихоманка

Лихоманка невідомого походження

- Діагноз *Febris e causa ignota* (лихоманка невідомого походження, ЛНП) встановлюють при гарячці вище 38°C, яка триває більше 2-3 тижнів.
- Зазвичай, причиною є серйозне захворювання, яке частіше за все можна вилікувати. Для постановки діагнозу необхідне інтенсивне обстеження, переважно в умовах стаціонару.

Настанови

- [Настанова 00911](#). Оцінка впливу в будівлях, які ушкоджені вогкістю.
- [Настанова 00216](#). Вірусний гепатит.
- [Настанова 00511](#). Підгострий тиреоїдит.
- [Настанова 00014](#). Мононуклеоз.
- [Настанова 00774](#). Енцефаліт.
- [Настанова 00005](#). Сепсис.
- [Настанова 00963](#). Інфекційний ендокардит.
- [Настанова 00194](#). Виразковий коліт.
- [Настанова 00035](#). Ієрсиніоз.
- [Настанова 00036](#). Епідемічна нефропатія (ЕН).
- [Настанова 00044](#). Лихоманка в осіб, які повернулись з мандрівки.
- [Настанова 00137](#). Алергічний альвеоліт.

- [Настанова 00030](#). Туляремія.
- [Настанова 00329](#). Лімфоми.
- [Настанова 00724](#). Злоякісний нейрорептичний синдром (ЗНС).
- [Настанова 00003](#). Інфекції у пацієнтів з імунодефіцитом та онкологічними захворюваннями.
- [Настанова 00789](#). Скроневий (гігантоклітинний) артеріїт.
- [Настанова 01095](#). Ревматична поліміалгія.
- [Настанова 00325](#). Множинна мієлома (ММ).
- [Настанова 00787](#). Втома.
- [Настанова 00135](#). Саркоїдоз.
- [Настанова 00513](#). Hyperthyroidism.
- [Настанова 00328](#). Гострі лейкози у дорослих.
- [Настанова 00108](#). Тромбоз глибоких вен.
- [Настанова 00085](#). Тромбоемболія легеневої артерії.
- [Настанова 00290](#). Вузлувата еритема.
- [Настанова 00443](#). Анкілозивний спондиліт та аксіальний спондилоартрит.
- [Настанова 00456](#). Rheumatoid arthritis.
- [Настанова 00446](#). Системний червоний вовчак (СЧВ).
- [Настанова 00449](#). Васкуліти.
- [Настанова 00215](#). Цироз печінки.
- [Настанова 00321](#). Хронічний мієлоцитарний лейкоз (ХМЛ).
- [Настанова 00320](#). Хронічний лімфоцитарний лейкоз (ХЛЛ).
- [Настанова 00211](#). Карцинома підшлункової залози.
- [Настанова 00248](#). Рак сечового міхура.
- [Настанова 00335](#). Саркоми.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.
Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.
Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00002   Ключ сортування: 003.001   Тип: EBM Guidelines

---

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2018-02-19

Автор(и): Editors   Автор(и) попередніх версій статті: Ville Valtonen   Редактор(и):
Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd   Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Настанова 00002. Тривала лихоманка у дорослих

Навігаційні категорії

EBM Guidelines Internal medicine Infectious diseases Rheumatology

---

Ключові слова індексу

mesh: Fever of Unknown Origin mesh: Fever mesh: vegetative temperature elevation mesh: Aged mesh: recurrent fever
icpc-2: A02 icpc-2: A03 speciality: Infectious diseases speciality: Internal medicine speciality: Rheumatology